

ASOS 2014-2020

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Raport ewaluacyjny

„Opowiem Ci bajkę” – projekt realizowany przez Fundację Tworzenia i Promowania Sztuki – ależ Gustawie! współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w Ramach Rządowego Programu na Rzecz Aktywności Osób Starszych na Lata 2014-2020 w ramach priorytetu: Aktywność Społeczna Promująca Integrację Wewnątrz i Międzypokoleniową, wiodący kierunek działania: zajęcia w obszarze kultury i sztuki, w tym angażujące różne pokolenia.

Anna Zaděcka – Zięba, Ewa Gałat

Łódź, listopad 2014r.

Ewaluacja projektu została przeprowadzona w oparciu o zgromadzone przez Fundację Tworzenia i Promowania Sztuki – ależ Gustawie! materiały, ankiety, obserwację działań projektowych (spektakle i warsztaty), rozmowy z uczestnikami projektu, dyrektorami i pracownikami ośrodków kultury a także z aktorami. Ewaluację rozpoczęto we wrześniu i prowadzono do listopada. Całość ewaluacji została wykonana własnymi siłami. Nie zatrudniano firmy zewnętrznej.

Projekt „Opowiem Ci bajkę” był projektem artystycznym, polegającym na stworzeniu programu działań międzypokoleniowych w obszarze kultury, skierowanym do osób 60+ i ich wnuków, zamieszkujących miejscowości do 20 tys. mieszkańców. Wydarzenie było ogólnodostępne, bezpłatne dla wszystkich mieszkańców. Poprzez realizację projektu chcieliśmy przede wszystkim stworzyć nową twórczą przestrzeń do działań międzypokoleniowych, poprzez artystyczne działania pogłębiać więź między wnukami a dziadkami, zwiększyć dostęp do kultury wśród osób zamieszkujących małe miejscowości.

Projekt był realizowany w 20 miejscowościach na terenie województw: podkarpackiego, małopolskiego, świętokrzyskiego i łódzkiego. Wybór regionów, w których były realizowane działania i analiza potrzeb wskazujących na konieczność wykonania zadania została dokonana na podstawie badań dotyczących dostępu do dóbr kultury i uczestnictwa w wydarzeniach o charakterze kulturalnym.: „Diagnozy społecznej”¹, „Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2020”², „Strategia rozwoju województwa łódzkiego”, „Po co seniorom kultura? Badania kulturalnych aktywności osób starszych”³

Miejscowości, w których realizowany był projekt:

Trzcinica, Gnojnica Dolna, Niedźwiada, Ropczyce, Biecz, Wiśniowa, Wielopole Skrzyńskie, Lubatowa, Szebnie, Gorajowice, Rymanów Zdrój, Solec Zdrój, Sulejów, Nieborów, Bobrowniki, Głowno, Grabów, Moszczenica, Wola Krzysztoporska, Zapolice

Patronem medialnym projektu byli:

„Głos seniora” (<http://glosseniora.pl/>)

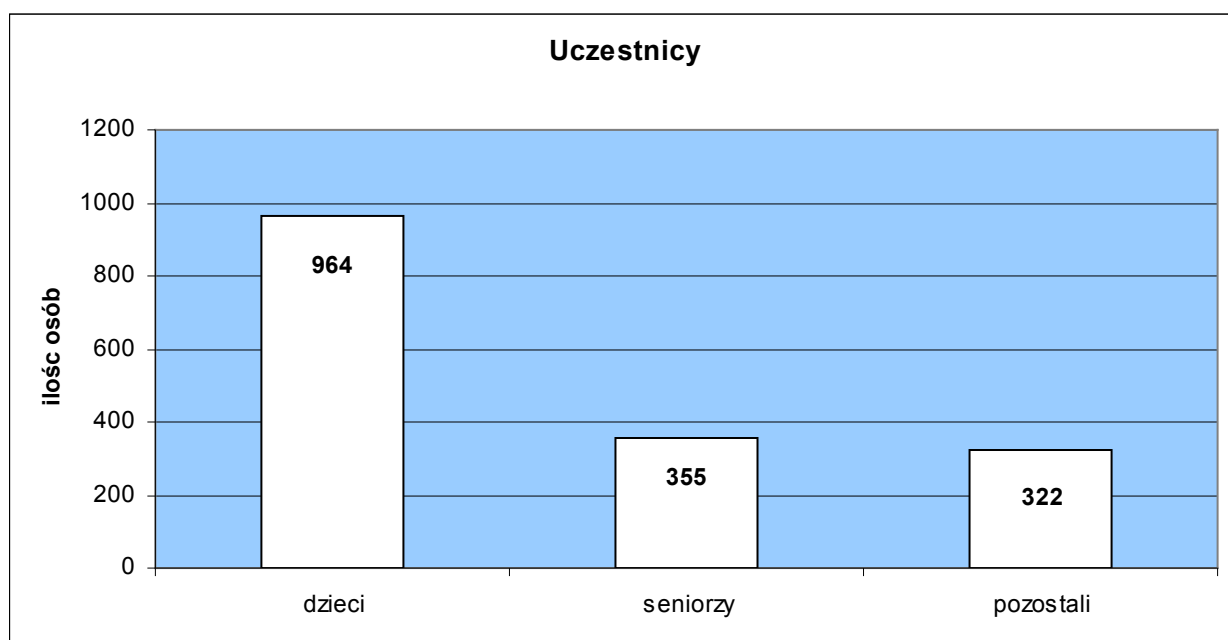
„Starsi rodzice” (<http://starsirodzice.pl/>)

UCZESTNICY

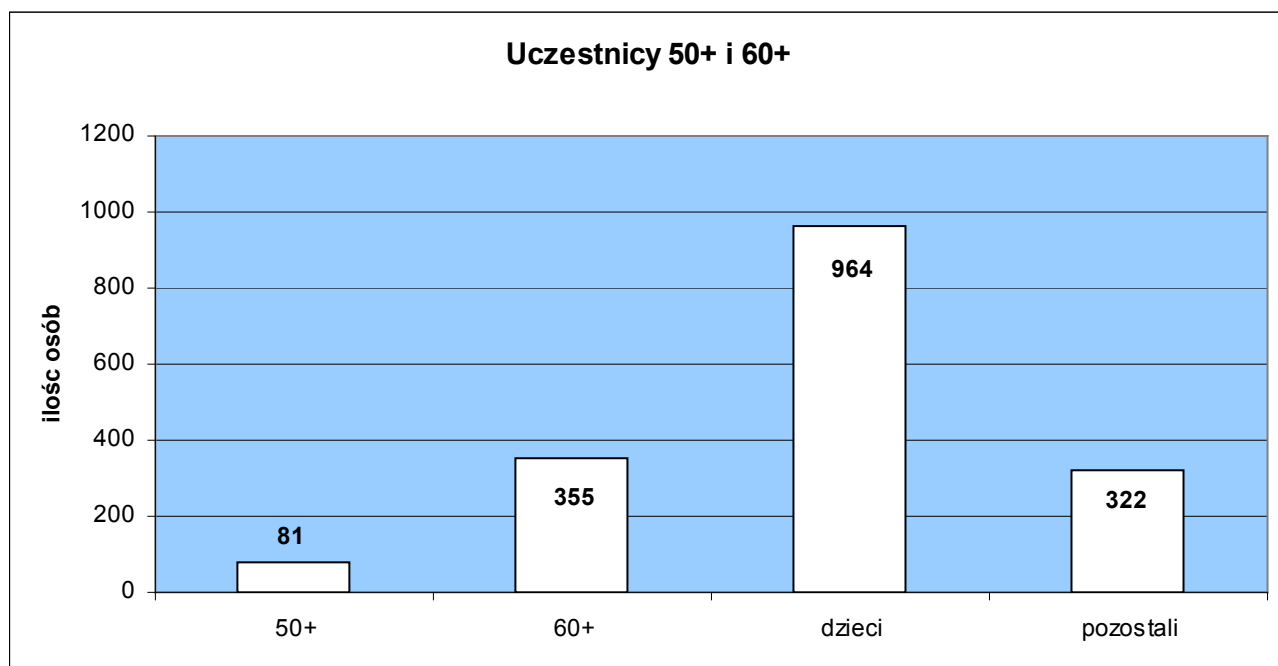
Biorąc pod uwagę dotychczasowe działania Fundacji a mając na uwadze, gdzie będzie realizowany projekt (miejscowości do 20 tys. mieszkańców) optymistycznie założyliśmy łączny udział 500 osób 60+ i 500 dzieci. Ogółem w projekcie wzięło udział 1641 osób.

Na podstawie list obecności i ankiet uczestnictwo w projekcie przedstawia się następująco:

Procentowo udział przedstawia się następująco: dzieci: 58%, seniorzy (60+): 22%, pozostali: 20%.

W materiałach promocyjnych projektu pojawiła się informacja, że projekt jest kierowany do babć i dziadków, dlatego podczas działań projektowych pojawiły się również osoby 50+.

Procentowo: seniorzy (50+ i 60+) 26%, dzieci:55%, pozostali:19%

WYNIKI ANKIET – SPEKTAKL I WARSZTATY

Za pomocą ankiet próbowaliśmy zbadać czy zakładane cele zostały osiągnięte a także atrakcyjność podjętych przez nas działań, ich potrzebę w danym środowisku, konieczność kontynuowania podobnych inicjatyw w przyszłości, zadowolenie uczestników a także stopień uczestnictwa w kulturze.

Badaniem objęto wszystkich uczestników poszczególnych działań. W sumie zostało „szczytanych” 450 ankiet. W niektórych przypadkach ankiety były niepełne – ankietowani nie odpowiedzieli na wszystkie zadane pytania.

Ankieta składała się z dwóch części: dla babć/ dziadków i dla dzieci. Poprzez taką konstrukcję ankiety chcieliśmy również osiągnąć efekt współpracy międzypokoleniowej. Z naszych obserwacji wynika, że ten prosty zabieg przyniósł efekty: miło było patrzeć jak dziadkowie wspólnie z wnukami dzielą się wrażeniami wypełniając przy tym ankietę, pomagając sobie wzajemnie.

Nie zdecydowaliśmy się na wyłanianie próbki reprezentatywnej, bowiem liczba uczestników nie wymagała dokonania takiej operacji. Wyłanianie próby badawczej z tak małej liczby uczestników byłoby nieracjonalne i niezgodne z metodyką prowadzenia badań.

W ankietach pytaliśmy o poszczególne elementy działań projektowych.

PRZEDSTAWIENIE

W ramach zadania został zaprezentowany spektakl „Calineczka”, w wykonaniu zawodowych aktorów, z wykorzystaniem lalek teatralnych. Przedstawienie w atrakcyjny sposób poruszało problem poszukiwania własnego miejsca, propagował postawy oparte na szacunku dla otaczającego świata i akceptacji dla odmiennych postaw i poglądów.

Prezentacja spektaklu miała na celu:

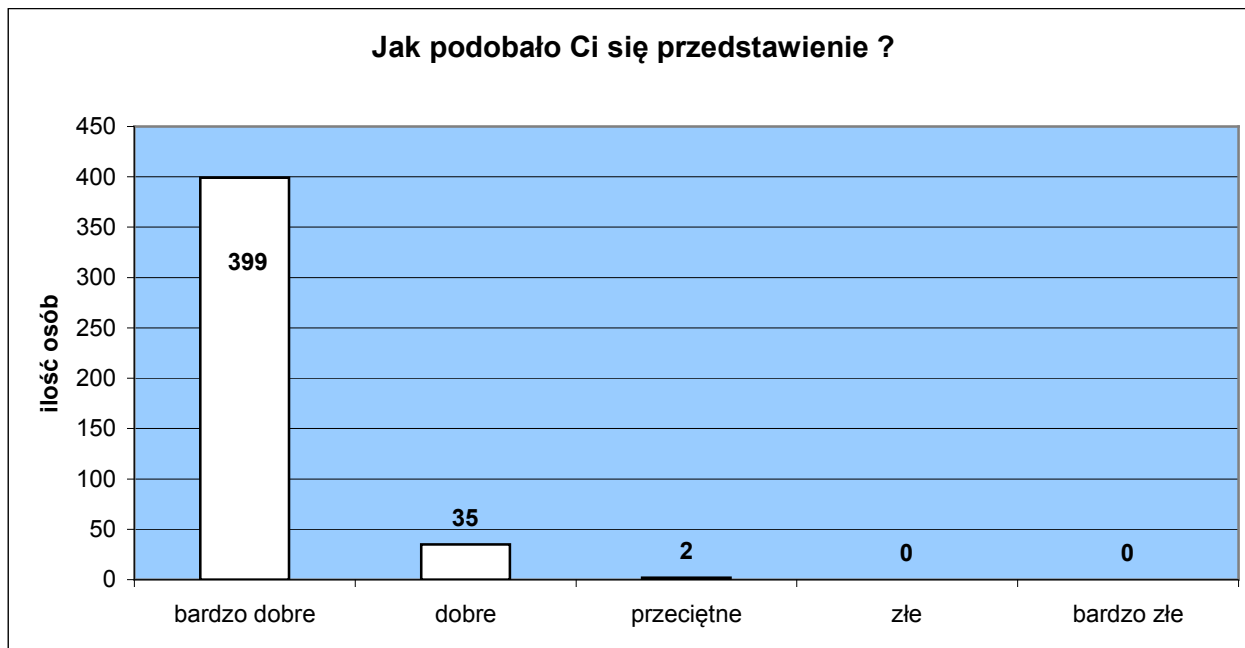
- popularyzowanie kultury sztuki teatru, plastyki, muzyki,
- odkrywanie możliwości tkwiących we wspólnym, międzypokoleniowym odbiorze sztuki,
- aktywizacja odbiorców projektu do udziału w wydarzeniach kulturalnych,
- popularyzowanie opinii, że seniorzy i dzieci są pełnoprawnymi odbiorcami i twórcami sztuki.

Zapytaliśmy uczestników:

Procentowo wyniki oceny spektaklu przedstawiają się następująco: bardzo dobrze:83%, dobrze: 17%, przeciętnie, źle i bardzo źle: 0%

Takie samo pytanie zadaliśmy również dzieciom:

Procentowo wyniki oceny spektaklu przez dzieci przedstawiają się następująco: bardzo dobre:92%, dobre: 8%, przeciętne, złe i bardzo złe: 0%

WARSZTATY

Warsztaty pospektaklowe miały na celu pogłębienie więzi międzypokoleniowych poprzez interakcję i kreatywne współdziałanie. Został stworzony autorski scenariusz

warsztatów pospektaklowych. Działania warsztatowe były przykładowymi aktywnościami, które miały inspirować uczestników do podejmowania działań we własnym gronie (np. z wnukami).

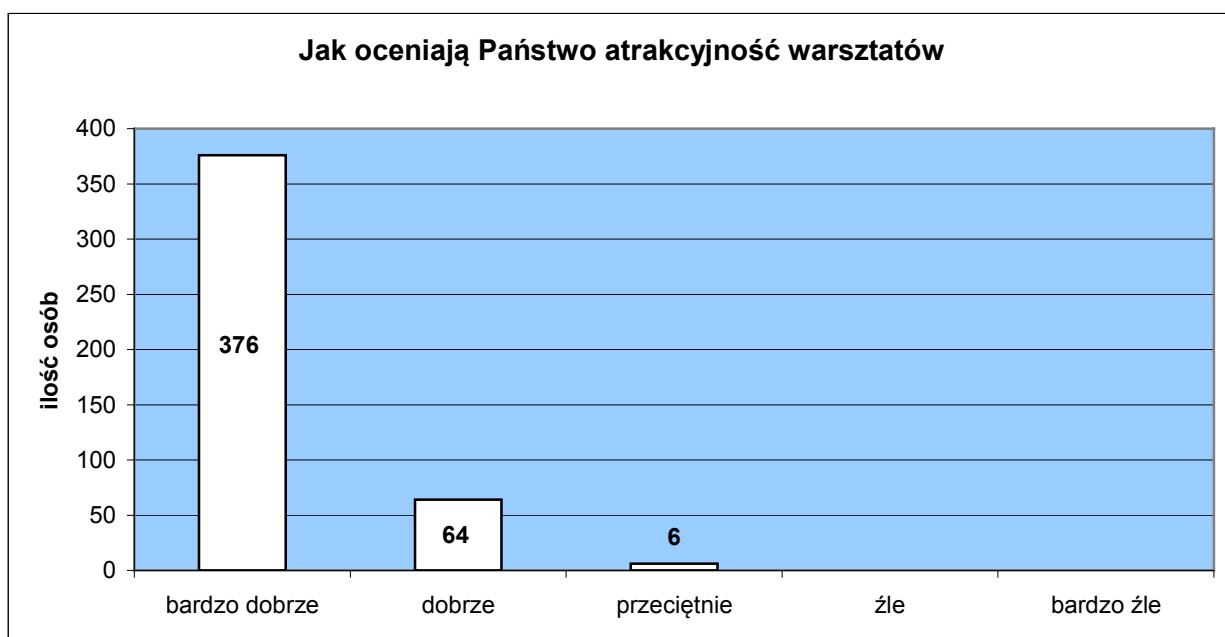
Warsztaty składały się z dwóch części: edukacyjnej i integracyjnej. W pierwszej uczestnicy poznali wybrane techniki lalkowe i dowiedzieli się, jak własnym sumptem można stworzyć proste lalki teatralne, poznali podstawy ich animacji i dowiedzieli się jak tworzyć proste historie.

W drugiej części warsztatów zostały wykorzystane zabawy integracyjne z wykorzystaniem chusty klanzy lub zabawy z użyciem „kostek opowieści” w dużym rozmiarze.

Poprzez realizację warsztatów założyliśmy następujące cele:

- tworzenie przestrzeni do międzypokoleniowych działań w obszarze kultury,
- rozszerzenie oferty twórczego spędzania wolnego czasu,
- zaangażowanie w interakcję seniorów i dzieci,
- rozbudzanie kreatywności,
- motywowanie odbiorców do świadomego uczestnictwa w działaniach o charakterze kulturalnym,
- stymulowanie kreatywności przy jednoczesnym zdobywaniu umiejętności połączonych z twórczym myśleniem,
- zwiększenie poczucia własnej wartości seniorów poprzez wykorzystanie ich wiedzy i doświadczenia w działaniach warsztatowych z dziećmi,
- inspirowanie seniorów do kreowania nowych, twórczych sposobów spędzania czasu wolnego,
- podejmowanie innowacyjnych rozwiązań, angażujących odbiorców w działania kulturalne,
- poprawa jakości i poziomu życia osób starszych poprzez aktywność społeczną.

Żeby sprawdzić czy zakładane cele zostały osiągnięte zadaliśmy kilka pytań:

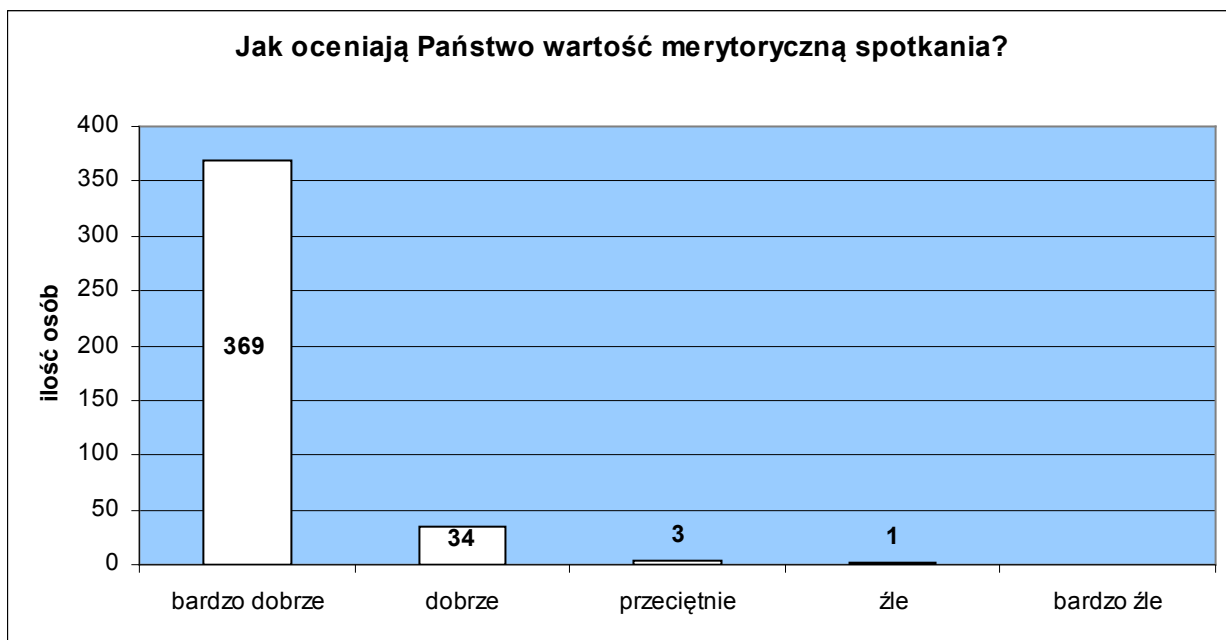
Procentowa ocena warsztatów przez dorosłych uczestników: bardzo dobrze: 85%, dobrze: 14%, przeciętnie: 1%, źle i bardzo źle: 0%

Dzieci odpowiedziały na to samo pytanie tak:

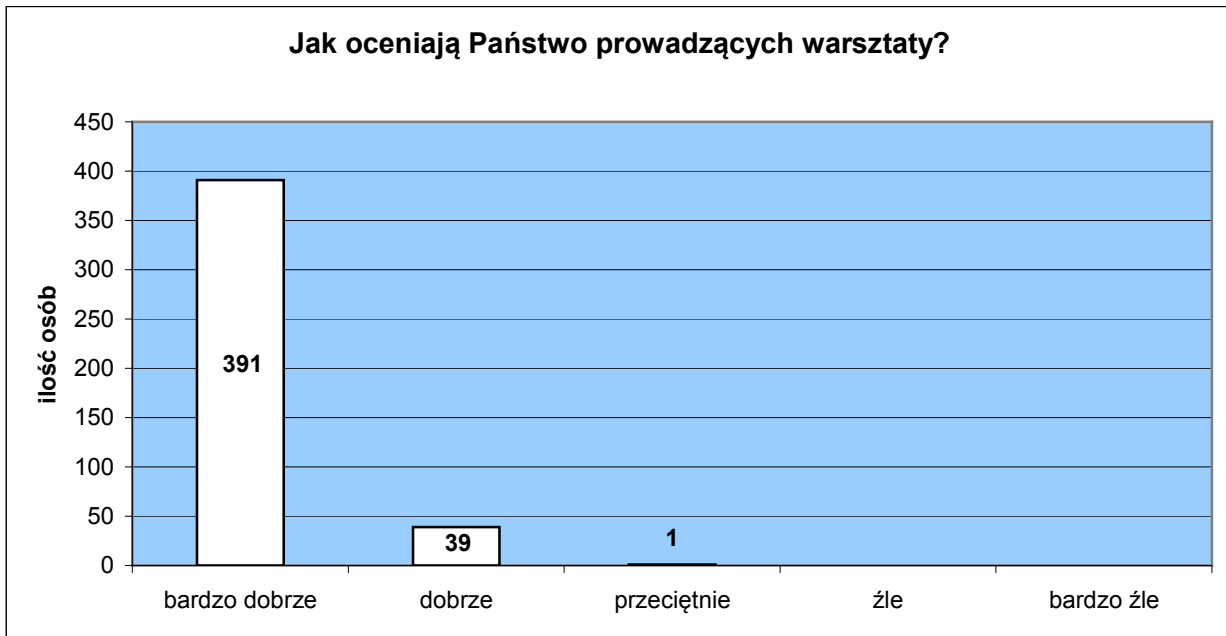
Procentowa ocena warsztatów przez dzieci: bardzo dobrze: 89%, dobrze: 9%, przeciętnie: 1%, źle: 1%, bardzo źle: 0%

Doroślým uczestnikom zadaliśmy również dodatkowe pytania o warsztaty:

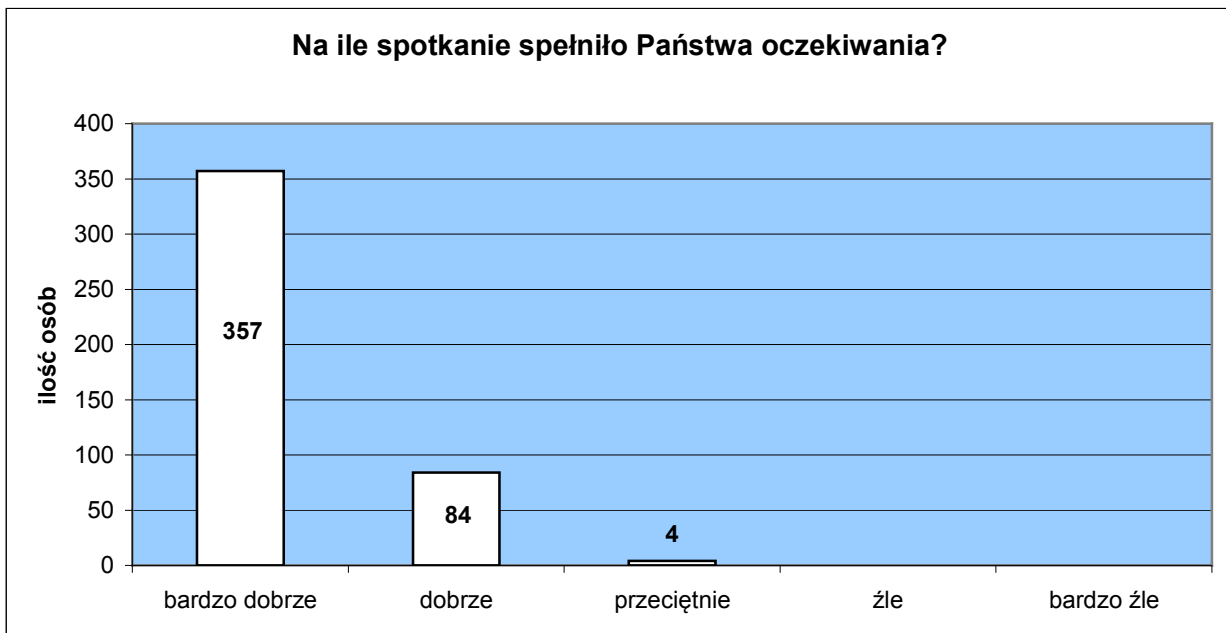

Procentowa ocena: bardzo dobrze: 91%, dobrze: 8%, przeciętnie: 1%, źle i bardzo źle: 0%

Warsztaty były prowadzone przez zawodowych aktorów, którzy brali udział w spektaklu, mających również doświadczenie w działaniach animacyjnych. Chcieliśmy, żeby kontakt, który nawiązał się podczas spektaklu był zgłębiany w części warsztatowej, żeby uczestnicy nie byli „zaskakiwani” nowymi osobami, do których na nowo musieliby się „przystawiać”.

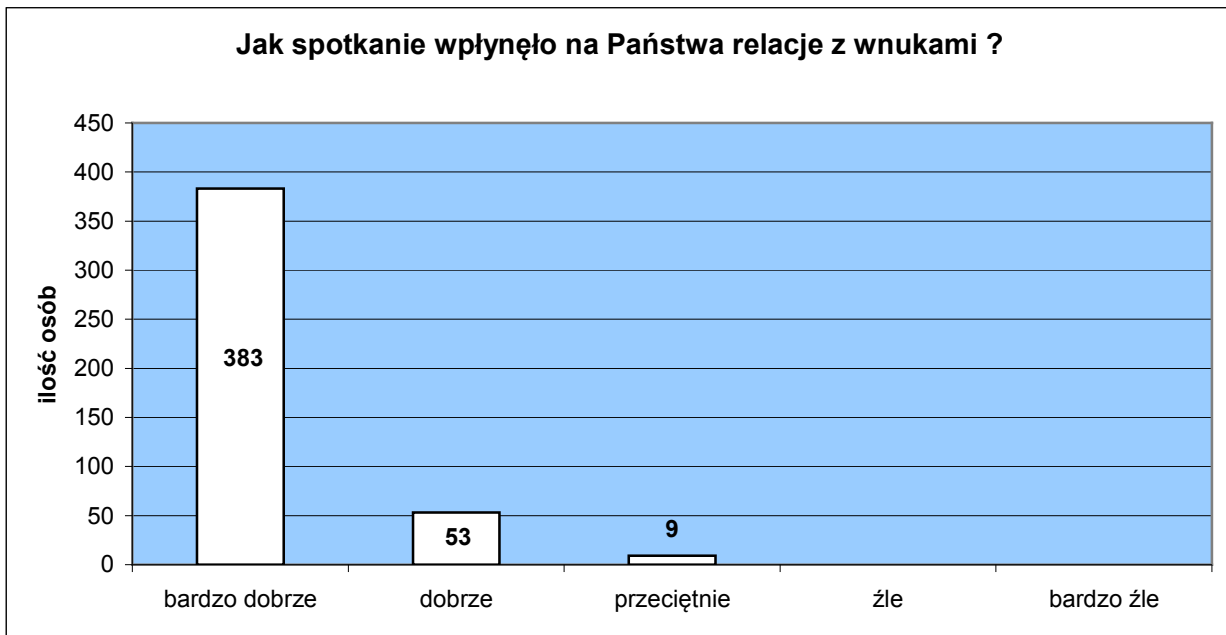
Procentowa ocena: bardzo dobrze: 91%, dobrze: 9%, przeciętnie: 0%, źle i bardzo źle: 0%

Procentowa ocena: bardzo dobrze: 80%, dobrze: 19%, przeciętnie: 1%, źle i bardzo źle: 0%

Warsztaty miały charakter integracyjny. W działaniach brali czynny udział dziadkowie i wnuki.

Zależało nam na umocnieniu więzi międzypokoleniowych, wzajemne inspirowanie się i czerpanie z wzajemnej wiedzy, doświadczeń i wyobraźni.

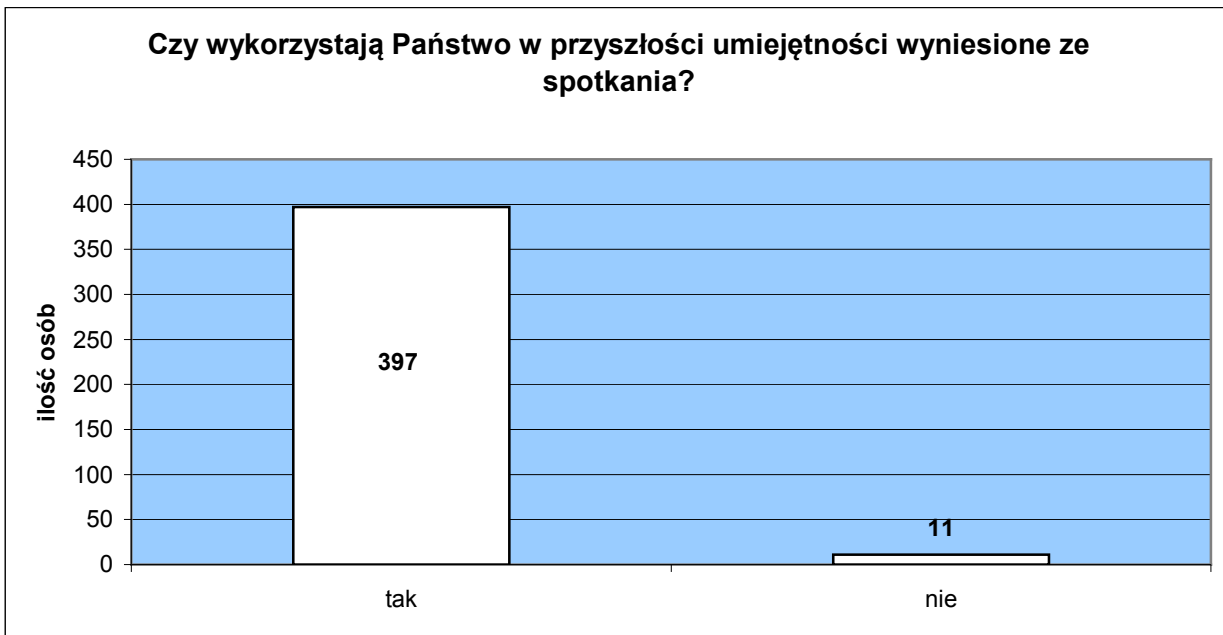
Procentowa ocena: bardzo dobrze: 86%, dobrze: 12%, przeciętnie: 2%, źle i bardzo źle: 0%

Nie ukrywamy, że bardzo cieszą nas odpowiedzi najmłodszych uczestników spotkania:

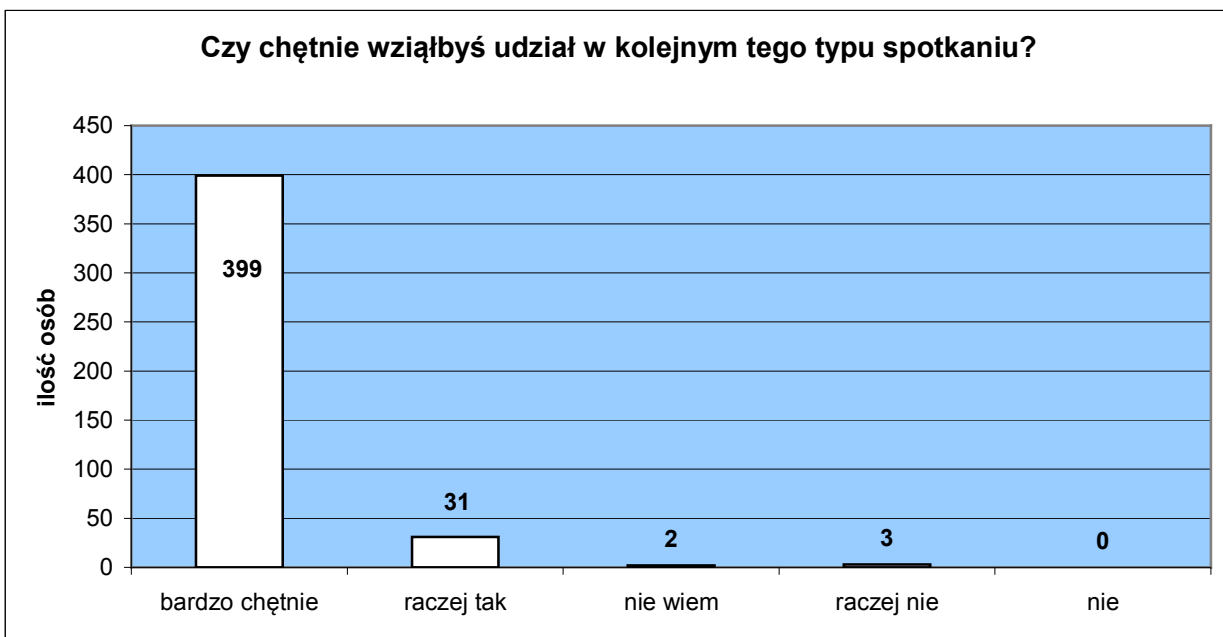
Procentowa ocena: tak: 100%, nie: 0%

Podczas działań warsztatowych staraliśmy się nauczyć uczestników nowych twórczych umiejętności – tworzenia prostych form lalkowych: pacynek i muppet'ów a także sposobów ich animacji. Zajęcia miały na celu uzmysłowienie odbiorcom, że wspólne spędzanie czasu z wnukami może mieć twórczy charakter, a stworzenie „domowego teatrzyku” nie wymaga dużych nakładów finansowych.

Procentowa ocena: tak: 97%, nie: 3%

Dzieci zapytaliśmy o to:

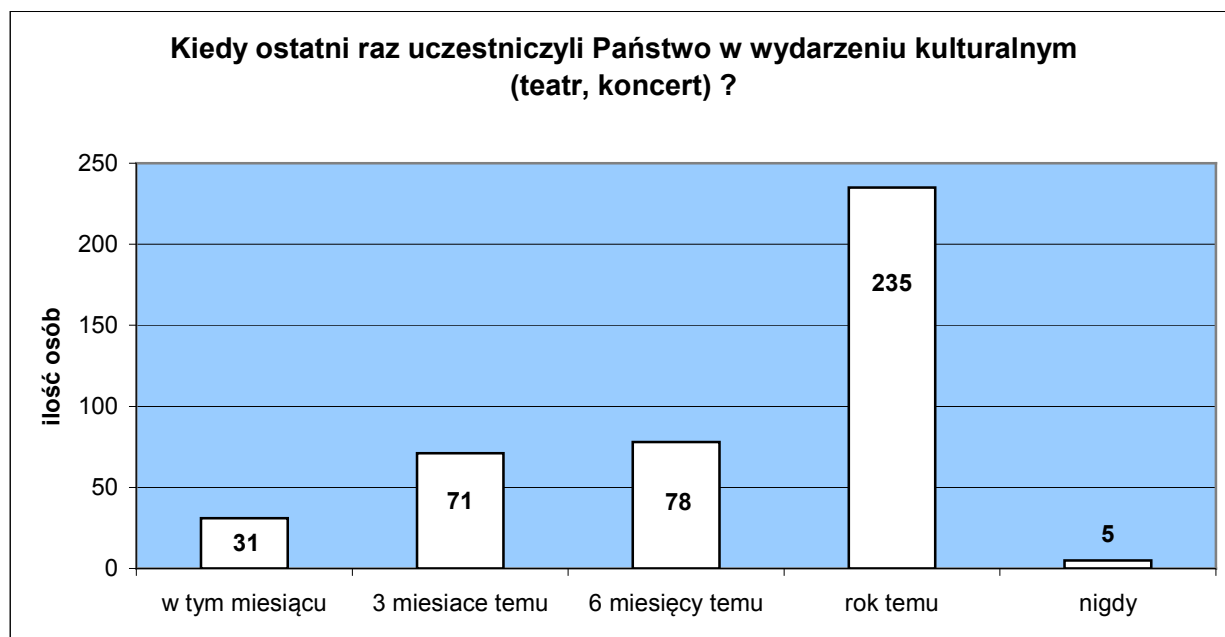
Procentowo ocena przedstawia się następująco: bardzo chętnie: 92%, raczej tak: 7%, nie wiem: 0%, raczej nie: 1%, nie: 0%

UCZESTNICTWO W KULTURZE

Projekt miał na celu zwiększenie uczestnictwa dzieci i seniorów, którzy ze względu na miejsce zamieszkania mają utrudniony dostęp do kultury, do niestandardowych metod edukacji i działań służących wzmocnieniu więzi emocjonalnych.

Zapytaliśmy uczestników:

Procentowe wartości wyników: w tym miesiącu: 7%, 3 miesiące temu: 17%, 6 miesięcy temu: 19%, rok temu: 56%, nigdy: 1%.

Znaczący okazał się fakt, że w ankiecie nie było odpowiedzi: "nigdy"; uczestnicy dopisywali własnoręcznie tę odpowiedź.

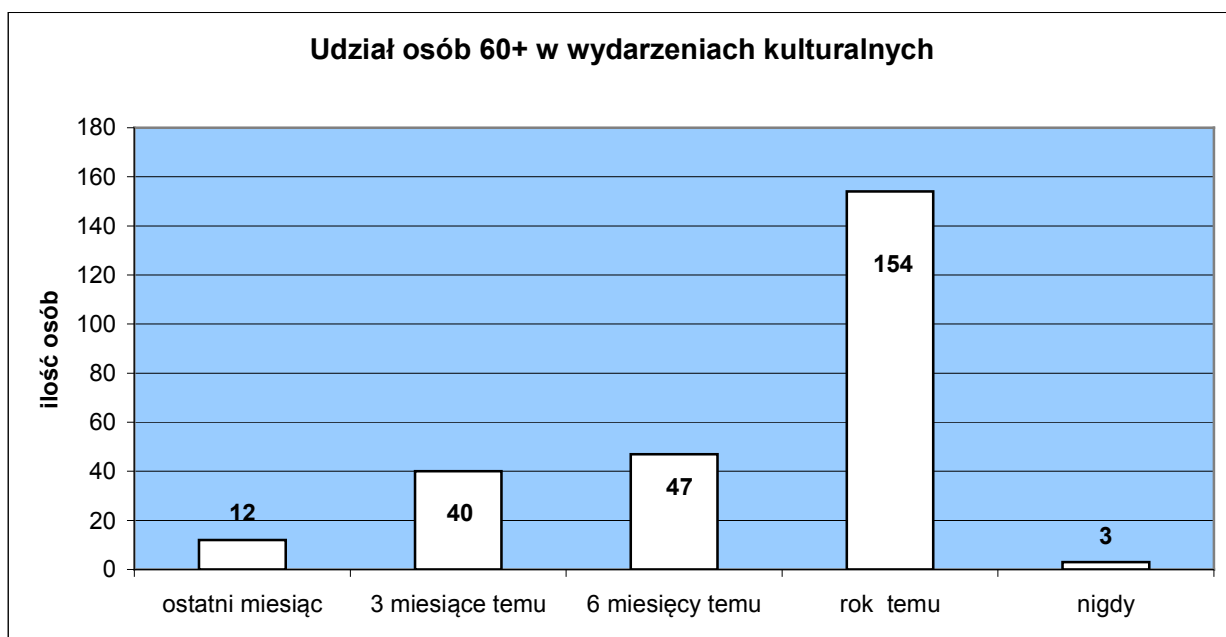
Po przeanalizowaniu ankiet okazało się, że na problem niskiego uczestnictwa w kulturze nie wpływa miejsce zamieszkania. Porównywalna ilość odpowiedzi: „rok temu” i „6 miesięcy temu” pojawiała się w każdym z województw, w który realizowany był projekt. Odpowiedź uczestników na to pytanie potwierdziła potrzebę działań o charakterze kulturalnym w małych miejscowościach.

Podczas rozmów z uczestnikami zwracali oni uwagę na przyczyny takiego stanu, najczęściej pojawiającymi się problemami były:

- brak wydarzeń w miejscowości,
- odległość od miasta (teatru, muzeum , galerii),
- brak czasu, codzienne problemy,
- brak środków finansowych

Wyniki uczestnictwa w kulturze nie budzą optymizmu, przyjrzelśmy się więc wynikom ankiety w grupie osób 60+.

Niestety okazało się, że problem niskiego uczestnictwa dotyczy w szczególności grupy seniorów.

Procentowe wyniki udziału osób 60+ w wydarzeniach kulturalnych: w ostatnim miesiącu: 5%, 3 miesiące temu: 16%, 6 miesięcy temu: 18%, rok temu: 60%, nigdy: 1%.

Na etapie przygotowywania projektu zdawaliśmy sobie sprawę z stanu uczestnictwa w kulturze w małych miejscowościach. Nie zdawaliśmy sobie jednak sprawy (żadne z badań takich danych nie podawało) ze skali zjawiska.

Optymizmem napawa postawa uczestników, którzy mają potrzebę uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych i dostrzegają potrzebę wydarzeń kulturalnych i animacyjnych w swojej miejscowości.

Szczególne znaczenie miało dla nas, kiedy do prowadzących podeszła przemila starsza Pani, podziękowała za spotkanie i powiedziała, że „nigdy w życiu nie

widziała teatru”. Nawet jeśli nie udało nam się osiągnąć rezultatów liczbowych to te jakościowe osiągnęliśmy ponad miarę.

Zapytaliśmy uczestników:

Odpowiedzi z jednej strony nas ucieszyły, bo potwierdzały sens prowadzonych przez nas działań, świadczyły o celnym wyborze miejsc, gdzie realizowany był projekt. Z drugiej jednak strony wyniki te świadczą o ogromnej potrzebie działań o kulturalnym charakterze.

Optymizm budzi też fakt, że nawet osoby, które w ankietach deklarowały, że raczej nie wzięłyby udziału w kolejnym tego typu spotkaniu (1%) jednogłośnie wskazywały potrzebę podobnych działań w ich miejscowości.

WYNIKI OCEN OPISOWYCH

Konstrukcja ankiety musiała zawierać kilka jasno sformułowanych pytań, z racji tego, że całość działań projektowych trwała ok. 1,5h, wiedzieliśmy, że dodatkowy czas spędzony na wypełnienie ankiet może zniechęcić uczestników do jej wypełnienia. Co potwierdził znaczny brak odpowiedzi na pytania opisowe.

1. Co zmieniliby Państwo w spotkaniu?

Najczęściej udzielone odpowiedzi:

- **nic - 218 osób**
- Wszystko bardzo mi się spodobało – 3 osoby
- Wszystko było dobrze zorganizowane – 2 osoby
- Raczej nic – 2 osoby
- Niewiele – 2 osoby
- Nie wiem – 2 osoby
- wydłużyłbym je – 7 osób
- zwiększyłbym frekwencję – 2 osoby
- Większa częstość spotkań – 5 osób
- Nic – ponieważ teatrzyk był ładnie przedstawiony a warsztaty pokazały jak można sobie zorganizować wspólną zabawę z wnukami – 1 osoba

Pojawiły się również pojedyncze sugestie techniczne:

- Podwyższyć scenę – 1 osoba
- Trochę za głośno muzyka – 1 osoba
- Miejsce wystąpienia – 1 osoba
- Głosy występujących czasem nakładają się, są nieczytelne (hałas, piskliwość) – 1 osoba

Sugerowane zmiany dotyczące plastycznej strony spektaklu:

- Za duża głowa żaby – 1 osoba
- Trochę kukielki za ponure – mogą się śnić dzieciom po nocach – 1 osoba
- Stronę plastyczną – 1 osoba

Jednostkowe uwagi dotyczące warsztatów:

- Więcej udziału dzieci w zajęciach – 1 osoba
- Więcej warsztatów – 1 osoba
- Więcej zabawy z dziećmi – 1 osoba
- Więcej lalek do zrobienia – 1 osoba
- Możliwość wykonania przez wszystkie dzieci lalek – 2 osoby

2. Jaka tematyka i forma spotkań dodatkowo by Państwa interesowała?

Oceny odnoszące się bezpośrednio do działań projektowych:

- tak jak dzisiaj (przedstawienie i warsztaty) – 6 osób
- różna – 2 osoby

- podobna – 3 osoby
- więcej takich spektakli – 4 osoby

Oceny związane bezpośrednio z chęcią uczestnictwa w kulturze:

- każda – 4 osoby
- nie wiem – 5 osób
- więcej spotkań – 3 osoby
- żadna – 1 osoba

Odpowiedzi odnoszące się do działań około teatralnych:

- Bajki – 41 osób, ze wskazaniami konkretnych tytułów i autorów („Czerwony Kapturek – 2 osoby, „Brzydkie kaczątko”, „Jaś i Małgosia”, bajki Andersena i podobne, spektakle dla dzieci (bajki, lektury), bajki które dzieci znają, przedstawienia dla najmłodszych, teatralna i dla dzieci, bajki ekologiczne, przedstawienie komediowe
- teatr – 22 osoby
- przedstawienia teatralne – 7 osób
- warsztaty aktorskie dla dzieci, spotkania z aktorami – 2 osoby
- teatr lalek z warsztatami – 1 osoba
- bajki z morałem na obecny czas – 1 osoba
- bajki i warsztaty – 5 osób
- robienie kukiełek – 1 osoba
- przedstawienia dla całych rodzin – 1 osoba
- podobna – spektakle lalkowe - inne bajki, pacynki 1 osoba

Odpowiedzi wyrażające potrzebę działań związanych z szeroko rozumianą sztuką:

- warsztaty muzyczne – 4 osoby
- muzyka - 6 osób
- plastyczna i muzyczna – 1 osoba
- plastyczne, muzyczne i takie jak były – 1 osoba
- każda z tematu sztuki – 1 osoba
- spotkania muzyczne i taneczne, plastyka - 3 osoby
- teatr i muzyka, artystyczna – 1 osoba
- spotkania dla dzieci i bajki – 1 osoba
- spotkanie z książką – 2 osoby
- warsztaty plastyczne – 3 osoby
- Bajkoterapia, artterapia – 1 osoba
- pomysły na spędzanie wolnego czasu z dzieckiem – 1 osoba
- kreatywne warsztaty – 1 osoba
- spotkania dorosłych ze sztuką – 1 osoba

Proponowana różnorodna tematyka spotkań:

- tematyka ćwiczeń, wspólnych zabaw, również w plenerze – 1 osoba
- wiedza o naszej gminie - 1 osoba
- tematyka typu uzależnienia, radzenie sobie ze śmiercią – 1 osoba
- człowiek i zwierzęta – 1 osoba
- rękodzieło – 1 osoba

- różna – 2 osoby
- spotkania ruchowe dla dzieci – 1 osoba
- tematyka historyczna – 1 osoba
- miłość do zwierząt – 1 osoba
- sport – 1 osoba
- odpowiednie zachowanie – 1 osoba
- pokazy dla dzieci cyrkowe – 1 osoba
- forma ruchowa – 1 osoba

Preferowana forma spotkań rodzinnych i międzypokoleniowych:

- połączenie działań dorosłych i dzieci – 1 osoba
- zajęcia dla dzieci – 2 osoby
- wspólne dla dzieci i dziadków – 1 osoba
- spotkania rodzinne z wnukami – 1 osoba
- spotkania z dziećmi – 1 osoba
- więcej wspólnych rzeczy dla dzieci i dorosłych – 1 osoba
- zajęcia z dziadkami – 1 osoba
- teatralne spotkania z rodziną – 1 osoba
- wszystko dla dzieci i seniorów – 1 osoba

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Analiza ankiet wskazuje na osiągnięcie zakładanych celów. Wyniki poszczególnych działań projektu potwierdzają wartość prowadzonych zajęć i ich przydatność.

Nie udało nam się niestety osiągnąć zakładanej liczby uczestników, co martwiło nas najbardziej. Dołożyliśmy wszelkich starań, żeby należycie wypromować wydarzenie a współpraca z ośrodkami kultury przebiegała nadzwyczaj dobrze. Ośrodki po

otrzymaniu plakatów i ulotek rozprowadziły je we wszystkich możliwych miejscach, jak również przekazywały informacje o wydarzeniu innymi drogami. Wiemy z relacji dyrektorów i pracowników ośrodków kultury, że informacje o wydarzeniu były przekazywane z ambon kościelnych – okazuje się, że w małych miejscowościach jest to doskonałe „narzędzie promocyjne”, ponadto informacje o projekcie trafiały także do szkół – dzieci otrzymywały karteczki z zaproszeniem do udziału w wydarzeniu. O ile wykorzystując ankiety możemy zdefiniować osobę, która wzięła udział w projekcie, trudniej jest dowiedzieć się dlaczego osoby, które nie przyszły nie uczestniczą w wydarzeniach organizowanych w ich miejscowości. W tym wypadku narzędziem badawczym były rozmowy z dyrektorami, pracownikami ośrodków kultury a także z mieszkańcami z uwzględnieniem dzieci, najczęstszymi powodami definiowania takiego stanu są:

- brak zainteresowania wydarzeniami w miejscowości,
- obowiązki wynikające z miejsca zamieszkania (prace w polu i gospodarstwie),
- preferowane formy spędzania wolnego czasu nie wymagające zaangażowania np. telewizja, internet
- brak nawyków uczestniczenia w działaniach łączący się z ubogą ofertą kulturalną, ofertą skierowaną do seniorów w miejscowościach.

REKOMENDACJE:

1. Należy prowadzić działania o charakterze kulturalnym mające na celu wzmocnienie więzi międzypokoleniowych. Działania tego typu są pozytywnie oceniane przez odbiorców i wskazują oni na potrzebę zwiększenia częstotliwości tego typu wydarzeń.
2. Działania o charakterze kulturalnym, animacyjnym, zabawowym są doskonałym narzędziem służącym wzmocnieniu więzi międzypokoleniowych.
3. W celu zwiększenia dostępu do kultury wskazane jest docieranie z podobnymi działaniami do miejscowości znacznie oddalonych od dużych miast.
4. Należy rozważyć długofalowe działania animacyjne służące wyrobieniu nawyków uczestniczenia i współtworzenia kultury.
5. Ze względu na specyfikę miejsca realizacji projektu istnieje konieczność zastosowania niestandardowych metod promocji. Z informacją o projekcie należy docierać do wszystkich możliwych placówek w miejscowościach (szkoły, sklepy, świetlice...). Wskazane są również bezpośrednie działania promocyjne: rozmowy z mieszkańcami, docieranie bezpośrednio do mieszkańców.
6. Być może dobrym pomysłem byłoby „rozłożenie w czasie” działań projektowych.
7. Należy kontynuować współpracę z ośrodkami kultury, w których realizowany był projekt.

¹ DIAGNOZA SPOŁECZNA, raporty: Czapiński J., Panek T. (red.) (2013). Diagnoza społeczna 2013. www.diagnoza.com; kwestionariusze: Rada Monitoringu Społecznego (2013).

² Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013r, Rzeszów, sierpień 2013

³ Po co seniorom kultura? Badania kulturalnych aktywności osób starszych” RAPORT przygotowany przez zespół badawczy w składzie: dr Piotr Landsberg, dr Marcin Poprawski, dr Przemysław Kieliszewski, Michał Męcarski, Alicja Gojlik, Joanna Kuchta, Magdalena Brodniewicz, kierownik naukowy: prof. UAM dr hab. Jacek Sójka

Fundacja – ależ Gustawie! pragnie podziękować wszystkim uczestnikom projektu, ośrodkom kultury, wspaniałym i uczynnym dyrektorom i pracownikom.

Pięknie dziękujemy, to była ogromna przyjemność móc się z Państwem spotkać i wspólnie realizować projekt.